

Document A

דברים פרק א

(ג) וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעֶשְׂתֵּי עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְדֹנָד אֱלֹהִים:

(ד) אַחֲרֵי הַכְּתוּבָה אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבוֹן וְאֶת עוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּעֶשְׂתֵּרֶת בְּאֶדְרָעִי:

(ה) בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב הוֹאִיל מֹשֶׁה בָּאֵר אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת לְאֹמְרֵי:

רש"י דברים פרק א פסוק ה

באר את התורה - בשבעים לשון פירשה להם:

Deutéronome, chapitre 1, versets 3 à 5

3) Or, ce fut dans la quarantième année, le onzième mois; le premier jour du mois, que Moïse redit aux enfants d'Israël tout ce que l'Eternel lui avait ordonné à leur égard.

4) Après avoir défait Sihon, roi des Amorrhéens, qui résidait à Hesbon, et Og roi du Basan qui résidait à Astaroth et à Edréi ;

5) En de ça du Jourdain, dans la plaine de Moab, Moïse se mit en devoir **d'expliquer la loi** en disant :

Commentaire de Rachi sur le verset 5

D'expliquer la loi : **Il leur a expliqué (la Torah) en 70 langues.**

Commentaire du Sifté H'akhamim sur Rachi

Afin qu'elle soit (la Torah) comprise par toutes les Nations et par chaque homme selon le langage, afin que cette Torah soit ouverte et clairement révélée à tous les hommes qui se trouvent de par le monde.

Document B

ויקרא פרק יט פסוק יח

לֹא תִקֶם וְלֹא תִטּוֹר אֶת בְּנֵי עַמְּךָ וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֲךָ כְּמוֹן אֲנִי יְדֹוֹד:

▪ רש"י ויקרא פרק יט פסוק יח

ואהבת לרעך כמוך - אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה:

Lévitique, chapitre 19, verset 18

Ne te venge ni ne garde rancune aux enfants de ton peuple, mais aime ton prochain comme toi-même: je suis l'Éternel.

▪ Commentaire de Rachi

Aime ton prochain comme toi-même : Rabbi Akiva enseigne: ceci est une grande règle dans la Torah

Document C

דברים פרק י פסוק יב

וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה יְדוֹד אֱלֹהֶיךָ שֶׁאֵל מֵעַמְּךָ כִּי אִם לְיְרָאָה אֵת יְדוֹד אֱלֹהֶיךָ לְלַכֵּת בְּכָל דַּרְכָּיו וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֵת יְדוֹד אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ:

▪ רש"י דברים פרק י פסוק יב

כי אם ליראה - רבותינו דרשו מכאן הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים:

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לג עמוד ב

ואמר רבי חנינא: **הכל בידי שמים** חוץ מיראת שמים, שנאמר (דברים י') : ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה.

▪ רש"י מסכת ברכות דף לג עמוד ב

הכל בידי שמים - כל הבא על האדם ביד הקדוש ברוך הוא; כגון ארוך, קצר, עני, עשיר, חכם, שוטה, לבן, שחור, הכל בידי שמים הוא, אבל צדיק ורשע אינו בא על ידי שמים, את זו מסר בידו של אדם, ונתן לפניו שתי דרכים, והוא יבחר לו יראת שמים.

Deutéronome, chapitre 10, verset 12

12) *Et maintenant, qu'attend de toi l'Eternel **sinon de le craindre**, d'aller dans toutes ses voies, de l'aimer et de le servir de tout ton cœur et de toute ton âme.*

▪ Commentaire de Rachi

Sinon de le craindre : Nos maîtres ont appris de là que tout est dans les mains du ciel, sauf la crainte du ciel.

Talmud Bavli, Traité Berakhot, page 33b

Et rabbi H'anina dit : **tout est dans les mains du ciel**, sauf la crainte du ciel, comme il est « *Et maintenant, qu'attend de toi l'Eternel sinon de le craindre* »

▪ Commentaire de rachi

Tout est dans les mains du ciel : tout ce qui arrive à l'homme vient du Saint Beni soit-II, comme par exemple d'être grand, petit, pauvre ou riche, intelligent ou sot, blanc ou noir ; tout cela vient du ciel. Mais être juste ou mécréant ne dépend pas du ciel. Ceci a été transmis dans les mains de l'homme, en lui donnant deux voies ; et lui doit choisir la crainte du ciel.

Document D

בראשית פרק יא פסוק ט

על כן קרא שמה בבל כי שם בלל דוד שפת כל הארץ ומשם הפיצם דוד על פני כל הארץ:

רש"י בראשית פרק יא פסוק ט

ומשם הפיצם - למד שאין להם חלק לעולם הבא. וכי אי זו קשה, של דור המבול או של דור הפלגה, אלו לא פשטו יד בעיקר, ואלו פשטו יד בעיקר כביכול להלחם בו, ואלו נשטפו, ואלו לא נאבדו מן העולם. אלא שדור המבול היו גזלנים והיתה מריבה ביניהם לכך נאבדו, ואלו היו נוהגים אהבה וריעות ביניהם, שנאמר שפה אחת ודברים אחדים. למדת ששנוי המחלוקת וגדול השלום:

Genèse, chapitre 11, verset 9

C'est pourquoi on la nomma Babel, car là-bas, l'Eternel confondit le langage de toute la Terre et de là-bas, l'Eternel les a dispersés sur toute la face de la Terre.

Commentaire de Rachi

Et de là-bas, l'Eternel les a dispersés : cela enseigne qu'ils n'ont pas de part au monde futur. Or quelle est la faute la plus grave, celle de la génération du déluge ou celle de la tour de Babel? Ceux-ci (du déluge) n'ont pas touché au principe fondamental (la croyance en D.ieu), alors que ceux-là ont renié le principe fondamental en pensant pouvoir faire la guerre contre Dieu; et pourtant ils n'ont pas été exterminés ! Seulement, la génération du déluge était coupable de vol et il y avait des dissensions entre eux, c'est cela qui leur a causé leur perte. Alors que les hommes de la tour de Babel pratiquaient l'entraide et la solidarité entre eux comme il est dit : « *une seule langue pour des paroles différentes* ». De là, nous apprenons la bassesse de la dispute et la grandeur de la paix.